

Faktablad // Alkohol och barns rättigheter

Alkohol kan inskränka barns rättigheter. De rättigheter som främst riskerar att inte uppfyllas är rätten till hälsa, liv och överlevnad, skydd mot övergrepp och rätten till utbildning.

Rätt till hälsa, liv och överlevnad

Artikel 6 och 24 i barnkonventionen rör barns rätt till hälsa, liv och överlevnad. Dessa rättigheter kan påverkas av föräldrarnas alkoholkonsumtion både innan och efter födelse, genom risk för bland annat undervikt, fetalt alkoholsyndrom och psykisk ohälsa. Barn till föräldrar med missbruk riskerar också att i större utsträckning begå självmord. Ju större föräldrarnas alkoholkonsumtion är, desto större är risken att barnets konsumtion senare kan komma att bli problematisk och påverka hälsan negativt.¹

Studier visar att barn och unga utsätts för mycket marknadsföring av alkohol trots att det är olagligt i många länder. Ju mer alkoholreklam de ser, desto tidigare alkoholdebut och desto mer alkohol dricker de. Stater som ratificerat barnkonventionen och ICESCR, som båda redogör för rätten till hälsa, bör ur ett barnrättsperspektiv begränsa eller stoppa marknadsföring av alkohol.²

Skydd mot övergrepp

Barn med föräldrar som missbrukar alkohol utsätts i större utsträckning för övergrepp så som fysiskt och psykologiskt våld, sexuella kränkningar och negligering jämfört med andra barn.³ Artikel 19 i barnkonventionen

I korthet:

// **Barnkonventionen** klargör vilka specifika rättigheter som rör barn. I frågan om alkoholens inverkan på dessa rättigheter är artikel 6 och 24 relevant, som konstaterar att alla barn har rätt till hälsa, liv och överlevnad.

// **Artikel 19 konstaterar** att alla barn har rätt att skyddas mot alla former av övergrepp. Studier visar att alkohol kan öka risken att barn utsätts för olika former av övergrepp.

// **Enligt artikel 28** har alla barn rätt till utbildning. IOGT-NTO-rörelsen egna erfarenheter vittnar om alkoholens negativa inverkan på barns skolgång.

fastslår att det är en mänsklig rättighet att som barn skyddas från alla former av övergrepp. Ett flertal studier visar att alkohol bidrar till förekomsten av kränkningar i form av våld och sexuellt utnyttjande av barn. En europeisk studie visar att 16 procent av alla barn någon gång utsätts för våld eller negligering till följd av alkohol.⁴

Rätt till utbildning

Enligt artikel 28 i barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning. Riskkonsumtion och missbruk har ofta en negativ inverkan både på barns möjlighet att gå i skolan och på studiemiljön hemma.⁵ Erfarenheter från IOGT-NTO-rörelsens internationella arbete visar samma sak: När man genom

IOGT·NTO·RÖRELSEN

förebyggande insatser lyckats minska alkoholkonsumtionen ökar andelen barn i skolan, liksom barnens skolresultat.

Problematisering av konsumtion av alkohol påverkar ofta förmågan att skapa en stabil och trygg plats för barn, vilket kan påverka barns sömn negativt. För lite sömn och dålig sömnkvalitet kan leda till försämrad process vad det gäller exempelvis emotionell och utbildningsrelaterad utveckling hos barn i skolåldern.⁶

Referenser

1 Anderson, Peter & Baumberg, Ben, *Alcohol in Europe – Public Health Perspective: Report summary*, Informa Healthcare, 2006, s. 486 ; Robinson, Monique, *How the First Nine Months Shape the Rest of Our Lives*, Australian Psychologist, Vol. 48, 2013, p. 241 ; Desai et al., *Prevention of Harm From Alcohol*, WHO, 2003, s. 30 ; Rossow, Ingeborg & Synnøve Moan, Inger, *Parental Intoxication and Adolescent Suicidal Behaviour*, Archives of Suicide Research, 2012, s. 77-80 ; Tildesley, Elizabeth A. & Andrews, Judy A., *The Development of Children's Intentions to Use Alcohol: Direct and Indirect Effects of Parent Alcohol Use and Parenting Behaviors*, Psychology of Addictive Behaviours, vol. 22, no. 3, 2008, s. 335.

2 Chapman, Audrey R., *Can human rights standards help protect children and youth from the detrimental impact of alcohol beverage marketing and promotional activities?*, Addiction, Vol. 112, 2017, p. 117-119.

3 Choi, Sam & Ryan P. Joseph, *Completing Substance Abuse Treatment in Child Welfare: The Role of Co-Occurring Problems and Primary Drug of Choice*, Child Maltreatment, Vol. 11, No. 4, 2006, p. 313 ; Rossow, Ingeborg & Synnøve Moan, Inger, *Parental Intoxication and Adolescent Suicidal Behaviour*, Archives of Suicide Research, 2012, s. 77-80.

4 Anderson, Peter & Baumberg, Ben, *Alcohol in Europe – Public Health Perspective: Report summary*,

Rekommendationer

// Biståndsprojekt och andra insatser för att förbättra situationen gällande barns rättigheter bör alltid **analysera alkoholens roll** i den givna kontexten.

// **Ett effektivt förebyggande arbete** som minskar alkoholkonsumtionen kommer att minska riskerna för att barns rättigheter kränks på olika sätt. Vi förespråkar en modell där man arbetar med tre delar: Utbildning, mobilisering och reglering.

// De tre **mest kostnadseffektiva åtgärderna** för att förebygga alkoholproblem är enligt WHO höga priser (via skatt), begränsad tillgänglighet (antal försäljningsställen, åldersgränser, öppettider) och begränsad eller förbjuden marknadsföring av alkohol.

Informa Healthcare, 2006, s. 486 ; Desai et al., *Prevention of Harm From Alcohol*, WHO, 2003, s. 42 ; Hellum Braathen, Stine, *Substance Use and Gender Based Violence in Malawian Context – Pilot Project 2*, SINTEF, 2008, s. 11, 34.

5 Desai et al., *Prevention of Harm From Alcohol*, WHO, 2003, s. 58-59.

6 Kelly, Ryan J., *Parental Problem Drinking and Children's Sleep: The Role of Ethnicity and Socioeconomic Status*, Journal of Family Psychology, Vol. 30, No. 6, 2016, p. 708, 715.

Om oss

IOGT-NTO-rörelsens Internationella arbete finns i 14 länder i Östafrika, Sydostasien och på Sri Lanka och Balkan. Vårt fokus är alkohol som utvecklingshinder.

Läs mer på www.iogtntororelsen.se/internationellt/ eller ring oss på 08-672 60 00.